

TOELICHTING bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stadsgezicht ex artikel 20 van de Monumentenwet te THORN, gemeente Thorn.

Het beschermde stadsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg, tek. nr. 160) door een stippellijn omgrensde gebied.

De historie van verschillende steden en dorpen is nauw verweven met die van een invloedrijke kerkelijke instelling. Geen nederzetting in ons land draagt evenwel zo sterk de sporen van de band met een godsdienstige stichting als Thorn. Het Benedictessenklooster, hier kort voor 995 gesticht, in de loop van de 14de eeuw veranderd in een wereldlijk stift, waarin slechts leden van de hoogste adel opgenomen konden worden, heeft tot de opheffing in de Franse tijd het maatschappelijk leven in Thorn volledig beheerst. Talrijk zijn de monumentale huizen, gebouwd door rijke kannuniken en kannunikessen, die de plaats een stedelijk aanzien geven. Merkwaardig is verder het landelijk element van boerenhoven en tuinen tussen de stedelijke bebouwing, dat een bijzonder karakter geeft aan de nederzetting. De huizen hebben voor het merendeel lijstgevels, waarvan sommige met muizentandlijsten zijn verlevendigd. Op enkele markante punten bevinden zich huizen met monumentale topgevels. Het stadje als geheel bezit een zeer eigen sfeer, die voor een niet gering deel bepaald wordt door het feit dat de meeste huizen gewit zijn en dat de straten binnen de oude kern nog op traditionele wijze met keitjes zijn geplaveid. Temidden van dit alles bevindt zich de kerk van het voormalig stift, waarvan de bouwgeschiedenis in de 10de eeuw begint. Zoals het gebouw er thans uitziet, doet het vooral uitwendig overwegend gotisch aan, terwijl het zware 12de eeuwse vestingachtige westwerk romaans is.

Aangezien noch het stratenpatroon, noch de hoofdvormen van de bebouwing in een recent verleden ingrijpende wijzigingen hebben ondergaan, mag aan het stadsbeeld als geheel een belangrijke historische authenticiteit worden toegeschreven.

- een -

Behoort bij het besluit van de Ministers van
Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke
Ordering

van

8 OKT. 1973

nr. 160. 856. m m A / m c

Een bescherming als bedoeld in artikel 20 van de Monumentenwet, waarbij deze structuur in zijn rooilijnenbeloop, hoofdvormen van de bebouwing en materiaalbehandeling, zowel van de bebouwing als van de bestrating, behouden blijft, is derhalve alleszins gerechtvaardigd. Doch niet alleen het stadsbeeld van binnenuit bezien behoeft bescherming ter voorkoming van eventuele ongewenste ontwikkelingen, ook het uiterlijk aspect van Thorn vraagt om een meer dan normale zorg.

Teneinde deze tot zijn recht te doen komen zijn ook enige terreinen, die de relatie van Thorn met het omringende land nog onderhouden, mede in de bescherming als hierboven genoemd betrokken, teneinde ook het gezicht van buitenaf, voor zover nog mogelijk, te vrijwaren van eventuele beeldverstorende elementen.

Voor wat de noordelijke begrenzing betreft, vormt de weg van Ittervoort naar Wessem een duidelijke grens voor het historische beeld, omdat de nieuwe uitbreiding van Thorn zich ten noorden van deze weg realiseert. In het oosten wordt de begrenzing aangehouden langs enige percelen onbebouwde grond, die vanaf deze zijde een bijzonder fraai gezicht op Thorn mogelijk maken. In het zuiden vormen de aldaar gelegen monumenten "de Grote Heg" en de "Kleine Heg", met de direct daarbij behorende gronden, tezamen met de Ottersche beek eveneens een begrenzing, die magnifieke uitzichten geeft op de zuidzijde van Thorn. Teneinde garanties te scheppen voor het behoud van deze uitzichten, zijn derhalve genoemde elementen in de bescherming opgenomen. Voor wat de noordwestelijke bescherming betreft, kan worden opgemerkt dat deze wordt bepaald door de achtererven van de veelal historische bebouwing. Tenslotte zijn aan de westzijde enige terreinen binnen de bescherming getrokken omdat deze een natuurlijke marge vormen voor de kern van Thorn.

In het te maken bestemmingsplan met beschermende maatregelen, dat het gevolg zal zijn van de aanwijzing tot beschermd stadsgezicht, zal tot uiting moeten worden gebracht, dat de bovengeschreven karakteristiek bewaard blijft. Teneinde deze veilig te stellen zal zowel in het plan, als in de daarbij behorende voorschriften tot uiting dienen te komen, dat de bebouwingsgrenzen der percelen, de hoogte van de bebouwing, de kapvormen en de gevelindeling, alsmede de toe te passen materialen en

kleuren zoveel mogelijk gelijk of gelijkwaardig zullen zijn aan de huidige toestand. Voorts dient het plan, voor wat de openbare ruimte betreft, richtlijnen aan te geven ten aanzien van het bestratingsmateriaal, de verlichting en de reclame, alsmede de groenvoorziening, zodat ook voor deze beeldbepalende elementen garanties worden geschapen om het historisch karakter van het totaal niet te verstoren.

Voor wat betreft de gronden aansluitend aan de bebouwde kom, zou een agrarische bestemming zonder bebouwing aanbeveling verdienen.

Tenslotte zij opgemerkt, dat het stedenbouwkundige plan niet tot doel moet hebben het stadsgezicht in zijn huidige vorm te bevriezen, doch dat aan de hand van een in te stellen onderzoek naar de mogelijkheden van gewenste bestemmingen, met inachtneming van de hierboven aangegeven uitgangspunten, de karakteristiek van Thorn zo goed mogelijk wordt rechtgedaan.